

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף פא עמוד א

(המשך מדף פ עמוד ב) **משנה:** המשנה דנה באיזה מאכל אפשר לערב עירובי חצרות ושיתופי מבואות. לדעת רבי אליעזר: בכל דבר חוץ ממים ומלח שאינם 'מזון'. לדעת רבי יהושע: דווקא בפת שלימה, אפילו קטנה בגודל איסור (אמנם צריך הרבה כיכרות עד שיהיה כגרוגרת לכל אחד מבני החצר). אבל פת פרוסה אפילו ענקית בגודל סאה לא.

הגמרא תבאר שרבי יהושע חשש ל'איבה' שתתגלע בין השכנים אם יתן אחד פת שלימה ואחד רק פרוסה.

גמרא: את דברי רבי אליעזר ש'בכל מערבין ומשתתפין וכו'' כבר למדנו במשנה לעיל בדף כו', מדוע המשנה הביאה את זה שוב?

רבה: שם מדובר לענין עירובי תחומין שבזה גם רבי יהושע מודה שאפשר לערב בכל דבר, ואילו כאן מדובר לענין עירובי חצרות. והמשנה שלנו מחדשת שלא מודה בזה רבי אליעזר לרבי יהושע שמערבים דוקא בפת, אלא מערבים בכל דבר.

אביי: לא יתכן לומר כן, שהרי בברייתא מובא: 'בכל מערבין (עירובי חצרות)' - כלומר בכל סוגי הפת. ו'בכל משתתפין (שיתופי מבואות)' - כלומר בכל סוגי המאכלים. 'ולא אמרו לערב בפת אלא בחצר (עירובי חצרות) בלבד'. לפי זה גם ביאור משנתנו: בכל מערבין - בכל סוגי הפת. ומשתתפין - בכל המאכלים חוץ מן המים והמלח. ואם כן אין דברי המשנה 'בכל מערבין וכו' באים לחלוק על רבי יהושע, אלא כולם מודים שבעירובי חצרות מערבין רק בפת.

רבה בר בר חנה מוסיף: לפי זה מחלוקתם של ר"א ור"י היא האם דווקא פת שלימה או אפילו פרוסה. ולכן הביאה המשנה כאן שוב את דברי רבי אליעזר ש'בכל מערבין', בכדי להוציא מדעת רבי יהושע שדווקא בפת שלימה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ניטלה הימנה כדי חלתה: לדעת רבי יהושע שצריך פת שלימה - אם לקחו מהפת הפרשת 'חלה' אין זה חיסרון מכיון שזהו תיקונה. הגמרא תבאר שמדובר בנחתום המפריש חלה, שהקילו לו להפריש הפרשה קטנה (שהיא 1:48, ואילו שאר העולם צריכים להפריש 1:24).

דימועה: אם נפל פרי של תרומה לתוך פירות חולין - נאסרו כל הפירות ודינם כתרומה. אא"כ נפל פרי התרומה לתוך מאה פירות של חולין - שמדאורייתא התרומה בטלה, ורבנן אסרו את הפירות, עד שירים מתוכם פרי (כשיעור התרומה שנפלה) ויתן אותו לכהנים, בכדי שלא יפסידו את התרומה שהיתה אמורה להגיע אליהם. החלק של התרומה הנמצא בתוך תערובת הפירות נקרא 'מדומע'. לענייננו, פת שהפרישו ממנה חלק אחד ממאה שמדומע בתוכה נחשבת לשלימה.

תפרה בקיסם: פת שנפרסה, וחיבר את שני חלקי הפת ע"י קיסם - אם לא ניכר החיבור ונראה מבחוץ שהיא שלימה מערבים בה.

פת אורז ופת דוחן: אורז ודוחן הם מני קטניות הדומים לדגן. מר עוקבא אמר בשם שמואל שבפת אורז מערבין אבל לא בפת דוחן. ('רבינו יהונתן' מבאר שפת אורז רגילים אנשים לאכול ולכן היא נחשבת לפת לעירוב, משא"כ פת דוחן).

פת עדשים: הקב"ה אמר ליחזקאל הנביא שיעשה סימן לרעב שיבוא על ירושלים. שיכין פת מהרבה מינים (חיטים שעורים פול עדשים דוחן וכוסמים), ויאפה אותה בגללים של צואת אדם שייבשו. בימיו של שמואל ערכו ניסוי לבדוק מה טעמה של פת זו. כאשר הביאו לשמואל את הפת הוא זרק אותה לכלבים ואפילו הכלבים לא אכלו אותה, מפני שלא היתה ראויה לאכילה.

הגמרא מביאה את דברי רב שמערבין בפת עדשים. ומבארת את הסיבה ששמואל לא אכל את הפת שהיה מעורב בה עדשים: א. לא בגלל העדשים שבה, אלא בגלל שאר המינים שהיו מעורבים בה. ב. לא בגלל שאר המינים שהיו מעורבים בה אלא בגלל שנאפתה בגללי צואת אדם.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

עוגת שעורים: עוד נאמר ליחזקאל שיאכלנה כמו 'עוגת שעורים'. הגמרא מבארת שהכוונה: א. מלשון 'שעורים' לאכול אותה בכמויות קטנות כדרך אנשים הנמצאים בזמן של רעב. ב. לאפות אותה בתבנית של פת שעורים שאינה יפה, כפת חטיין שמשקיעים בה שתהיה עגולה ונאה.

משנה: אחד מבני החצר שנתן לשכנו מטבע 'מעוה', בשביל שיזכה לו השכן חלק בפת שהוא יתן לעירוב - אם הוא נחתום או חנווני: לדעת חכמים לא חל העירוב. טעם הדבר כי נתינת המטבע היתה בשביל קניית הפת מהנחתום, אך הרי 'מעות אינן קונות' ומשכך לא סמכה דעתו של הנותן בקנין שהרי יכול המוכר לחזור בו. וכשהמוכר לקח את הפת בתמורת המעה, נמצא שהוא מערב במעותיו שלא מדעתו, ו'אין מערבין לאדם שלא מדעתו'. רבי אליעזר חולק וסובר שחל העירוב.

אבל אם הוא סתם בעל הבית - לכו"ע חל העירוב. מכיון שאז נתינת המטבע לא היתה בשביל קניית הפת אלא רק לעשותו שליח לערב בשבילו.

רבי יהודה אומר שכל זה דווקא בעירובי תחומין שלא מערבין לאדם שלא מדעתו, מכיון שחוב הוא לא ואין חבין לאדם שלא מדעתו. שמא מעוניין האדם ללכת לצד השני וכשקנו לו עירוב לצד אחר הפסידו לו. אבל בעירובי חצירות קונים לו אפילו שלא מדעתו, כי זכות היא לו וזכין לאדם שלא בפניו.

גמרא: בד' פרקים בשנה: בארבעה זמנים בשנה (בערבי חגים) מחייבים את ה'טבח' - המוכר בשר שחוט, לשחוט בשביל למכור בשר, אפילו אם הלוקח שילם לו רק סכום קטן מתוך השור השווה אלף דינרים. ולכן אם מת השור לפני השחיטה הפסיד הלוקח את הסכום ששילם. אבל בשאר ימות השנה אם מת השור לפני השחיטה הפסיד המוכר והחולקת מקבל חזרה את מעותיו.

בשזיכה לו ע"י אחר: מדובר שלפני השחיטה זיכה המוכר את החלק שבשור ללוקח, על ידי אדם אחר שמשך בשביל הלוקח, ולכן אם אח"כ מת השור הפסיד הלוקח. וכאן הזכיה מועילה אפילו שלא בפני הלוקח מכיון שזכות היא לו. משא"כ בשאר ימות השנה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

העמידו חכמים דבריהם: מדאורייתא מעות קונות וחכמים אמרו שלא יקנו עד שימשוך הלוקח, גזירה שלא יאמר המוכר ללוקח לאחר ששילם את הכסף 'נשרפו חיטיך בעליה' והפסדת את כספך. אך כאשר לא חל הקנין ידאג המוכר לשמור על התבואה. וּבד' פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה. ולכן הפסיד הלוקח אף שלא משך את השור.

אבל כלי קונה. אם עשו הקונה והמוכר קנין סודר קנה הלוקח עירוב, מכיון שדווקא מעות אין קונות אבל קנין סודר קונה.

אבל אמר ערב לי: אם אמר הקונה למוכר 'ערב לי' קנה עירוב. מכיון שבמילים אלו עשאו שליח לערב לו, ו'חזקה שליח עושה שליחותו'.

אמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כרבי יהודה. מהלשון 'הלכה' משמע שרבי יהודה חולק על חכמים (הסוברים שגם בעירובי חצירות א"א לערב שלא מדעת). אך קשה על כך מדברי רבי יהושוע בן לוי שכל מקום שאמר רבי יהודה במשנה 'במה דברי אמורים' אינו בא לחלוק אלא לפרש דברי חכמים?

נתווספו עליהן: למדנו בדף הקודם שאם נתווספו דיירים חדשים בחצר לאחר שכבר הניח המניח את העירוב, אם הוא מוסיף פת משלו בשבילם - הוא מזכה להם בלי להודיעם, אבל אם הוא לוקח משלהם - צריך להודיעם. דברי חכמים אלו אינם כדעת רבי יהודה שהמוכר יכול להשתמש בכסף של הלוקח (שלכאורה היה אמור לחזור אליו) בשביל העירוב.

רב חסדא אומר זאת במפורש, ולכן הוא מדגיש שחכמים חולקים על רבי יהודה לא רק בחצר שבין שני מבואות - שיש יותר סיבה לומר שאי אפשר לזכות את העירוב לדיירים החדשים, בגלל שאיננו יודעים לאיזה מבוי הם רוצים להשתתף, אלא אפילו בחצר של מבוי אחד אי אפשר לערב להם שלא מדעתם.